

Janko Mlakar

Pol stoletja od smrti znamenitega gornika

Besedilo: Andrej Mašera

11. avgusta je minilo 50 let od smrti znanega slovenskega duhovnika, gornika in pisca Janka Mlakarja. Mlajši rodovi vedo bolj malo o tem izjemnem človeku, ki je bil s svojimi gorniškimi spisi in potopisi, objavljenimi predvsem v Planinskem vestniku, pa tudi drugod, zelo znana in priljubljena osebnost svoje dobe. Kar 57 let (1896-1953) je bil vztrajen sotrudnik našega glasila, v katerem je na imeniten način opisoval svoje bogate dogodivščine v gorah.

Janko Mlakar se je rodil 25. junija 1874 v Železnikih, vendar je skoraj vse življenje prebil v Ljubljani. Hodil je v osnovno šolo na Grabnu, leta 1893 maturiral, nato pa študiral bogoslovje. Novo mašo je bral leta 1897 in bil nato 3 leta kaplan v Postojni. V Ljubljani je bil 10 let katehet na osnovnih šolah, od leta 1910 pa je poučeval verouk na ljubljanskem liceju in ženski realni gimnaziji do leta 1926, ko se je upokojil. Znan je bil kot precej strog, toda pravičen profesor. Bil je tudi dolgoletni član Osrednjega odbora SPD, v katerem je aktivno deloval in pomembno vplival na dogajanja v mnogih prelomnih trenutkih.

Predvsem pa je bil Janko Mlakar vrhunski gornik. Ko je bilo gorohodstvo v Sloveniji še tako rekoč v povojih, je poleg številnih tur v domačih gorah opravil tudi številne in zahtevne vzpone drugod po Alpah, od Dachsteina do Mont Blanca. Če samo malo pobrskamo po njegovem gorniškem opusu, osupnemo od občudovanja in navdušenja: Dachstein, Hochkönig, Watzmann in Zugspitze v Severnih apneniških Alpah, Großglockner, Sonnblick, Ankogel, Hochalmspitze, Gr. Weissbachhorn, Großvenediger, Dreiherrnspitze v Visokih Turah, Hochfeiler in Olperer v Zillertalskih Al-

pah, Hochgall v skupini Rieserferner, Zuckerhüttl v Stubajskih in Weisskugel v Ötztalskih Alpah, Ortler in Königspitze v skupini Ortlerja, Piz Boè v Dolomitih in Cima Tosa v Brenti. Med širitisočaki pa Jungfrau, Monte Rosa (Dufourspitze), Matterhorn in Mont Blanc. S tem pa še zdaleč nismo našli vseh. S svojimi dosežki v Alpah je bil Janko Mlakar daleč pred svojim časom. Bil je uren hodec in spreten plezalec. Prav škoda je, da je imel do plezalstva oziroma alpinizma negativno stali-

šče, saj je bil po svojih konstitucijskih in duhovnih sposobnostih, pa tudi glede na opravljene težavne ture, v bistvu - alpinist. Precej vzponov je opravil tudi kot samohodec, sicer pa v družbi prijateljev, posebno Lojzeta Cilenška, župnika iz Poljčan. Za najtežje ture je najemal vodnika.

Svoje vzpone je opisoval v številnih člankih, ki so izhajali predvsem v Planinskem vestniku. Razvil se je v odličnega pisca, ki je spretno in živo opisoval gorsko okolje in dogajanje v njem, ki je imel tudi dar za poetične prikaze, predvsem pa za humor, ki kar kipi iz njegovih spisov. Širše občinstvo ga je poznalo predvsem po humorju, tako da so ga imenovali »hudomušni Janko«. Njegov humor (tudi na svoj račun) je duhovit, včasih situacijski, včasih bolj prefinjen in blago ironičen, nikoli pa robot ali žaljiv. Krona njegovega humorističnega pisanja je gotovo spis Kako je Trebušnik hodil na Triglav, ki se je že uvrstil v antologijo slovenske humoristične literature. V svojih spisih je dokazal, da suvereno obvlada geografske, geološke in etnološke značilnosti alpskega sveta. Njegovo pisanje zna biti za nepoučenega tudi nekoliko varljivo: o težavah na poti skoraj ni pisal, vse je prikazal nekako lahkotno in neproblematično. Čeprav je opravil vrsto zelo zahtevnih vzponov, to iz njegovega pisanja ni povsem razvidno; le pri Olpererju, Hochgallu in Matterhornu bežno omeni nekaj o težavah. Čeprav je bil izredno skromen, pa se vseeno ni sramoval izraziti iskrenega ponosa po kakem posebno pomembnem in težavnem vzponu. Mlakar je bil tudi ekološko ozavešen gornik in je ljubil starožitno romantiko v mirnem gorskem okolju; ta je že v njegovem času jemala slovo in prepuščala mesto moderni tehnologiji, ki je vse bolj nasilno vdirla v gorski svet.

Izbrani Mlakarjevi spisi so že pred drugo vojno izšli v knjižni obliki, po vojni pa še dvakrat. Menim, da ne bi bilo prav nič napak, če bi se kak založnik tudi danes odločil za vnovično izdajo. Mlakarjeva literatura je tudi danes še kako aktualna. Bil je Slovenec, Evropejec in široko razgledan razumnik v najzlahtnejšem pomenu besede. V širnem evropskem svetu se je počutil kot riba v vodi, pri tem pa ohranil zdravo narodno zavest in toplo ljubezen do domače zemlje. Bil je eden velikanov slovenskega gornštva, katerega delo bo veselilo in plemenitilo tudi še nove generacije Slovencev. ○

Odkritje spomenika Franu Kocbeku

V sredo, 20. avgusta 2003, je bila v Gornjem Gradu krajša slovesnost ob odkritju nagrobnika Franu Kocbeku. Reliefna podoba Frana Kocbeka je delo kiparja Mihe Kača, skala na katero je pritrjena, pa je avtohtona kamenina z Menine planine. Fran Kocbek je bil pomemben človek svoje dobe (1863-1930). Pomemben ne le kot planinec, ampak tudi kot organizator in buditelj slovenske zavesti v narodu. Živel je v obdobju hudega nemškega pritiska v Sloveniji, ki ga je bilo čutiti tudi v gorah. Med nemškimi planinskimi organizacijami in SPD je namreč potekal boj za prevlado, ki se je začel že leta 1893. SPD je bilo pomembna protiutež nemškim težnjam v naših gorah. Prve kočice so bile nemške, pozneje pa so primat prevzeli SPD in njegove podružnice (Kamnik, Savinjska ter kmalu še druga društva v različnih okrajih po Sloveniji). Fran Kocbek je bil prvi načelnik Savinjske podružnice SPD, ki je bila ustanovljena avgusta 1893. Vodil jo je kar 34 let. Bil je njen načelnik vse od ustanovitve pa do leta 1927, ko se je preselila v Celje; tam so potem tudi prevzeli vodenje. Celjani so bili namreč skupaj z Gornjegrajsčani in Mozirjani ustanovni člani podružnice. Tudi članstvo je bilo sprva nekako sorazmerno, po tretjinah. S priseljevanjem ljudi v Celje okoli leta 1920 pa se je povečalo tudi njihovo število v podružnici; tako se je razmerje prevesilo na stran Celjanov. To se je stopnjevalo vse do leta 1927, ko se je podružnica preselila v Celje.

Tudi finančna plat postavitve tega spomenika je bila enakomerno porazdeljena med PD Gornji Grad, občino Gornji Grad in PD Celje Matica skupaj s Savinjskim MDO-jem. Izvedbo slavnostnega programa pa so organizirali planinci iz Gornjega Grada, ki so tudi oskrbeli grob. To je že drugi spomenik Franu Kocbeku. Že ob 100-letnici ustanovitve SPD (leta 1993) so celjski planinci postavili veličasten spomenik njemu in Johannesu FrischauFu pri domu planincev v Logarski dolini. Planincem Gornjega Grada, občini Gornji Grad in PD Celje Matica skupaj s Savinjskim MDO-jem smo lahko za postavitev hvaležni, saj je zamenje zahvale človeku, ki je velik del svojega življenja namenil slovenskemu planinstvu. Zgodovina nam namreč pomaga tudi takrat, ko gledamo v prihodnost, in prav je, da črpamo tudi iz preteklosti.

Alojzija Korbar Tacar